

Renata Podgórzeńska

Albania w procesie integracji z UE : stan i perspektywy akcesji

---

Rocznik Integracji Europejskiej nr 12, 209-224

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RENATA PODGÓRZAŃSKA

Uniwersytet Szczeciński
ORCID: 0000-0001-6610-9699

DOI : 10.14746/rie.2018.12.14

Albania w procesie integracji z UE – stan i perspektywy akcesji

Wprowadzenie

Polityka rozszerzenia Unii Europejskiej jest jednym z istotnych czynników determinujących proces przeobrażeń społecznych, politycznych, gospodarczych, cywilizacyjnych w państwach podejmujących starania integracyjne. Perspektywa członkostwa w UE wiążąc się z potrzebą wypełniania warunków formalnych związanych z akcesją wymaga od państw aspirujących podejmowania intensywnych wysiłków modernizujących, w następstwie których wzrasta ich potencjał i możliwości rozwoju. Przykład stanowią państwa regionu Bałkanów Zachodnich, dla których perspektywa akcesji stanowiła czynnik motywujący do przebudowy dotychczasowej praktyki politycznej, społecznej i gospodarczej. Dla części z nich, intensyfikacja współpracy stanowiła szansę na rozwój i umocnienie pozycji na arenie międzynarodowej, dla części zaś, jedynie związanie się z UE służyło ustabilizowaniu sytuacji wewnętrznej, i w efekcie stanowiło gwarancję przetrwania jako suwerennego, niezależnego podmiotu. Niezależnie od oceny skali i charakteru unijnego zaangażowania na Bałkanach Zachodnich, w szczególności roli w rozwiązaniu konfliktu jugosłowiańskiego z pierwszej połowy lat 90. XX wieku, z czasem, w miarę krystalizowania się interesów UE w regionie, jej udział i wpływ na umacnianie bezpieczeństwa i stabilizację systematycznie wzrastał. O początku całościowej polityki UE wobec Bałkan Zachodnich możemy mówić od 1996 roku, kiedy to sformułowano założenia polityki wobec tego regionu (Górka-Winter, 2003, s. 1).

Abstrahując od szczegółowej analizy czynników determinujących zarówno politykę rozszerzenia UE, jak również motywów towarzyszących państwom aspirującym warto skoncentrować uwagę na przesłankach określających proces zbliżenia Albanii do UE. Zasady i wymagania akcesyjne wobec tego państwa stanowiły następstwo praktyki przyjętej przez UE wobec regionu Bałkanów Zachodnich. W tym miejscu należy wyjaśnić, iż funkcjonujący w praktyce międzynarodowej termin „Bałkany Zachodnie” upowszechnił się, po wynegocjowaniu w 1995 roku w Dayton i podpisania w Paryżu układu pokojowego, jako pojęcie odnoszące się do obszaru szczególnie dotkniętego skutkami konfliktów na Bałkanach w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Po raz pierwszy zostało użyte w 1998 roku podczas szczytu Rady Europy w Wiedniu i odtąd już na stałe wpisane zostało do siatki pojęciowej Unii Europejskiej (Bujwid-Kurek, 2011, s. 254). Określa ona w ten sposób subregion obejmujący poza Albanią będącą przedmiotem rozważań podjętych w artykule, państwa powstałe jako skutek rozpadu SFRJ, a mianowicie Bośnię i Hercegowinę, Chorwację, Byłą Jugosłowiańską Republikę Macedonii (FYROM), Czarnogórę, Serbię i Kosowo (Bokajło, 2008, s. 349). Wyróżnione powyżej państwa za

wyjątkiem Albanii, stanowiły część składową b. Jugosławii i dziś podejmują działania na rzecz integracji z UE (poza Chorwacją będącą od 2013 roku członkiem UE), każde będąc na innym etapie instytucjonalizacji powiązań z UE.

Proces rozszerzenia UE o państwa Bałkanów Zachodnich determinowany jest wieloma czynnikami o politycznej, prawnej, społecznej, gospodarczej, kulturowej naturze. O dynamice i charakterze rozszerzenia decydują złożone i wzajemnie warunkujące się procesy i zjawiska ulokowane na wielu poziomach, a mianowicie na poziomie państw kandydujących, na poziomie państw członkowskich oraz na poziomie UE (instytucje, polityka rozszerzenia i jej realizacja) (Szymański, 2009, s. 309). W artykule uwaga została skoncentrowana na analizie determinantów procesu zbliżenia Albanii z UE, określeniu perspektyw jej akcesji z Unią oraz wyartykułowaniu korzyści płynących z poszerzenia UE o państwa Bałkanów Zachodnich.

Balkany Zachodnie a rozszerzenie Unii Europejskiej

Polityka UE wobec Albanii stanowi element szerszego programu skierowanego wobec Bałkanów Zachodnich, zróżnicowanej kulturowo, etnicznie, religijnie i niestabilnej części południowej Europy, programu zapoczątkowanego wraz z rozpadem SFRJ, i zintensyfikowanego po podpisaniu porozumienia w Dayton. To wypadkowa aktywności UE skierowanej wobec subregionu, który pomimo czynionych postępów, wciąż stanowi dla niej wyzwanie i wciąż wymaga niezwyklej aktywności. Niezależnie od umacniania się stabilności i bezpieczeństwa w regionie, niezależnie od postępów, jakie czynią kolejne państwa w procesach transformacyjnych, UE i oferowane przez nią instrumentarium wsparcia stanowi gwarancję rozwoju regionu. Założenie unijnej polityki opiera się na przekonaniu, że najlepszym sposobem na wzmocnienie procesów transformacyjnych, a przede wszystkim na zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa w regionie jest perspektywa członkostwa. Ponadto wartym odnotowania czynnikiem wzmacniającym aktywność UE jest również znaczenie tej części Europy w polityce państw ościennych i mocarstw, które konsekwentnie od dziesięcioleci przejawiają zainteresowanie tym subregionem (Olszewski, 2010, s. 176).

W tym miejscu przypomnieć można, iż w przeszłości na Bałkanach krzyżowały się interesy państw Wschodu i Zachodu, a ich kierunek i nasilenie zmieniały się w toku dziejów, czyniąc z tego regionu arenę permanentnych starć o wpływy (Paruch, 2014, s. 23 i n.). Dzięki swemu geograficznemu usytuowaniu, Bałkany pełniły istotną funkcję w zakresie komunikacji, gospodarki i geopolityki. W okresie zimnowojennym głównymi rywalami na Półwyspie Bałkańskim były Stany Zjednoczone Ameryki – jako przywódca bloku zachodniego – i ZSRR – jako główny podmiot bloku wschodniego. Po zakończeniu zimnej wojny dotychczasowi rywale na Bałkanach, redefiniujący własne interesy w wymiarze regionalnym i globalnym, czasowo zrezygnowali z postrzegania tego regionu jako istotnego z punktu widzenia własnych zamierzeń politycznych. Kolejna zmiana sytuacji międzynarodowej, zrewidowanie koncepcji i założeń w polityce zagranicznej Rosji i USA wywołały ponowne zainteresowanie tym regionem. UE motywuje swoją aktywność koniecznością „dokończenia” procesu integracji Europy i akcesji państw bałkańskich jako niezbędnego warunku z punktu widzenia bezpie-

czeństwa i stabilizacji (Podgórzńska, 2013, s. 98–99). Należy jednak stwierdzić, że przede wszystkim chodzi o wzmocnienie jej potencjału politycznego i gospodarczego, a także o swoiste wyprzedzenie działań innych graczy. Chociażby wspomnianej Rosji, której rosnąca aktywność polityczna, dyplomatyczna i gospodarcza wobec poszczególnych państw w regionie oraz wciąż silne związki historyczne i kulturowe potwierdzają jej zainteresowania tym obszarem (Babić, 2014, s. 52–68). Nie bez znaczenia dla stabilności i bezpieczeństwa w regionie jest rosnąca w niektórych państwach (np. w Bośni i Hercegowinie) rola państw arabskich oraz wyznawców radykalnego odłamu islamu – wahhabizmu (Włodkowska, 2009, s. 100). Mając na uwadze geopolityczną rolę regionu, jego bezpieczeństwo i możliwości rozwoju, a przede wszystkim perspektywę rozszerzenia UE o państwa Bałkan Zachodnich szczególnie istotna jest rywalizacja unijno-rosyjska o wpływy o możliwości oddziaływania na region. W tym miejscu warto przytoczyć opinię Pawła Olszewskiego i Adriana Chojana, którzy zauważają, iż wskutek wewnętrznych problemów UE, w tym braku zdecydowania co do dalszego rozwoju UE, bezalternatywność wyboru państw bałkańskich nie ma już miejsca (Olszewski, Chojna, 2017, s. 136). To co kilka lat temu wydawało się oczywiste, a mianowicie europejska przyszłość państw regionu, dziś wskutek wyróżnionych przesłanek, przy rosnącym zaangażowaniu Federacji Rosyjskiej w regionie powoduje konieczność intensyfikacji aktywności UE.

Geopolityczne znaczenie Bałkanów Zachodnich zarówno dla UE, jak również Rosji, determinują równocześnie znaczenie Albanii i jej rolę w regionie. Należy mieć na uwadze, iż Albania z uwagi na swą geograficzną lokalizację odgrywa istotną rolę w Europie Południowo-Wschodniej. Albania leży w sąsiedztwie newralgicznego i konfliktogennego, jak wykazała nieodległa przeszłość, obszaru b. Jugosławii, przy czym sama nie stała się areną działań zbrojnych, ani konfliktów na tle narodowościowym. Jako państwo członkowskie NATO aktywnie uczestniczy w działaniach Sojuszu, stając się jego istotnym ogniwem w tej części Europy (*Kancelaria Sejmu Biuro Komisji Sejmowych*). Tytułem dopełnienia należy zauważyć, iż pomimo ograniczonego potencjału, jakim dysponuje Albania z uwagi na swe położenie geopolityczne jest ważnym członkiem NATO angażującym się w różnorodne przedsięwzięcia sygnowane przez Sojusz (Biernat, 2014, s. 127).

Uwzględniając powyższe uwagi, UE kierowana zróżnicowanymi przesłankami systematycznie rozwija instrumentarium oddziaływania na subregion, wspomagając państwa tam zlokalizowane w ich wysiłkach na rzecz wypełniania sformułowanych wymogów politycznych i gospodarczych. Działania UE skoncentrowane są na wzmacnianiu procesów transformacyjnych zarówno w państwach, które wyodrębniły się w wyniku rozpadu SFRJ, jak również Albanii.

Determinanty członkostwa Albanii w Unii Europejskiej

Abstrahując od szerszej analizy źródeł i przesłanek polityki UE wobec Bałkanów Zachodnich podkreślić należy znaczenie aktywności UE dla procesu transformacji państw regionu. Przykład stanowi Albania, która jako jedno z pierwszych państw bałkańskich zainicjowała współpracę ze strukturami europejskimi. Zarazem jednak podkreślić należy, iż o dynamice i charakterze procesu rozszerzenia decydują złożone

i wzajemnie warunkujące się procesy i zjawiska ułożone na wielu poziomach, które w przypadku Albanii zdecydowały o dynamice procesu zbliżenia ze strukturami europejskiej współpracy. Dalej należy zauważyć, iż tempo realizacji procesu przyłączania nowych państw zależy od zróżnicowanych czynników ułożonych, po pierwsze, na poziomie państw kandydujących, po drugie, na poziomie UE, i po trzecie, w jej otoczeniu (Szymański, 2009, s. 309; Podgórska, 2016, s. 58–62).

W pierwszym przypadku istotną rolę odgrywa determinacja państw aspirujących do członkostwa, zdolnych i gotowych do wcielenia zasad, wartości i norm prawnych, którym hołduje UE, co jest warunkiem podstawowym dla państw kandydujących. Wdrażanie reform politycznych, społecznych, gospodarczych wzmacnia relacje państw regionu z UE, i co więcej, umożliwia instytucjonalizację powiązań i w perspektywie otwiera drogę do akcesji. Zarazem jednak należy mieć na uwadze doświadczenia historyczne poszczególnych państw, specyfikę społeczeństwa, jego oczekiwania i postawy, utrwalone wzorce kultury politycznej. Proces integracji z perspektywy państwa aspirującego zależy od wielu czynników tkwiących zarówno w systemie politycznym, jak również wynikającym z tradycji, kultury, doświadczeń historycznych. W przypadku Albanii, która przez lata była państwem niedemokratycznym, pozostającym w samoizolacji, jedną z najbardziej represyjnych dyktatur w Europie, czynnikiem determinującym dynamikę procesu integracji z UE przez długi czas była zarówno owa „niedemokratyczna spuścizna historyczna”, jak również utrzymująca się przez lata walka wewnętrzna i korupcja (Bogdani, Loughlin, 2007, s. 21–35). Jak zauważa Adam Balcer, kluczowymi elementami albańskiej rzeczywistości stały się ubóstwo, zacofanie gospodarcze, słabe struktury państwowe, silnie zorganizowana przestępczość, korupcja oraz ostra rywalizacja międzypartyjna wynikająca z niskiego poziomu kultury politycznej (Balcer, 2008, s. 71–72). Wyróżnione problemy społeczne i polityczne oraz trudna sytuacja gospodarcza przez lata stanowiły o dynamice procesu integracji Albanii z UE powodując, iż pomimo nawiązania formalnej współpracy z UE i podpisania umowy o handlu i współpracy (1992) dalsza instytucjonalizacja powiązań z UE przebiegała stosunkowo wolno.

Równocześnie należy zauważyć, iż wybór prozachodniej orientacji politycznej jako następstwo zmian na albańskim scenie politycznej po przełomowych pierwszych wolnych wyborach parlamentarnych (marzec–kwiecień 1991 roku) oraz wybór w 1992 roku Saliego Beriszy, aktywnego, znanego opozycjonisty na urząd prezydenta wprawdzie zdynamizował aktywność albańskich władz do przeprowadzenia gruntownych reform, jednakże ich zasięg i charakter przez długi czas były ograniczone i niewystarczające (Dziak, 1994, s. 30–33; Dziak, 2001, s. 11–14). Jednakowoż to euroatlantyckie aspiracje determinowały zaangażowanie Albanii na rzecz przezwyciężenia komunistycznej spuścizny, przełamania półwiekowej izolacji kraju, uregulowania kwestii sąsiedzkich, demokratyzowania struktur państwowych, normalizacji stosunków wewnętrznych (Dziak, 1999, s. 31–33; Dziak, 2002, s. 12). Gotowość do wdrażania formułowanych wymogów, wzmacniana szerokim społecznym konsensem co do wyboru euroatlantyckiej drogi nie oznaczało braku barier i ograniczeń. O trudnościach, jakie towarzyszyły Albanii niech świadczy konieczność przełamania impasu po kryzysie z 1997 roku, kiedy państwo to załamało się wskutek masowych protestów ludności, spowodowanych krachem finansowym i nadużyciami ze strony elit politycznych (Turczyński, 2014, s. 331). Niezależnie od postępów Albania wciąż

pozostała najbiedniejszym państwem regionu, najmniej bezpiecznym i najmniej skonsolidowanym wewnątrznie, z ostrymi wewnętrznymi podziałami społecznymi, niską kulturą polityczną, tendencjami autorytarnymi wykazywanymi przez liderów albańskich partii politycznych, brakiem tradycji demokratycznych i dążenia do kompromisu (Dziak, 2004, s. 35; Szpala, 211).

Znaczącym dla albańskich aspiracji zbliżenia z UE był rok 2006, w którym podpisano Układ o Stabilizacji i Stowarzyszeniu (*Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States*). Niezależnie, iż samo porozumienie nie wiązało się z nadzieją na akcesję w bliżej określonej przyszłości, jego podpisanie i ratyfikacja kolejno przez wszystkie państwa członkowskie wyznaczało nowy etap w albańsko-unijnym relacjach (Gubrynowicz, 2009, s. 37–38; Hoxha, 2010, s. 37). Jak zauważa Adam Balcer, proces integracji Albanii z UE wspiera również brak problemów etnicznych (w porównaniu z innymi państwami Bałkanów Zachodnich) oraz brak większych problemów międzynarodowych (Balcer, 2003, s. 73). Przypomnieć należy, iż Albania uniknęła w latach 90. XX wieku konfliktów zbrojnych na tle etnicznym, które stały się udziałem pozostałych (poza Słowenią) republik b. Jugosławii. Jest aktywna we współpracy regionalnej oraz pomimo występujących sporów utrzymuje stosunkowo poprawne relacje sąsiedzkie, co jest istotną przesłanką dynamizującą proces integracji europejskiej. Niezależnie jednak od wielu czynników sprzyjających i wzmacniających proces zbliżania ze strukturami UE istnieje szereg problemów, które negatywnie warunkują albańsko-unijną współpracę. Do takich z całą pewnością należy wewnętrzna sytuacja polityczna i społeczna oraz problemy gospodarcze, które przez lata rzutowały na tempo zbliżania Albanii do UE. Brak chęci do podejmowania zdecydowanych reform, niechęć do kompromisów, uwikłanie albańskich elit politycznych w wewnętrzne spory hamowały realizację przyjętych założeń w albańskiej polityce zagranicznej, determinując relacje Albanii z UE (Dziak, 2007, s. 45–46). Przez długi czas niewystarczające okazywały się również naciski ze strony społeczności międzynarodowej, w tym ze strony unijnych instytucji nakłaniających albańskich polityków do współpracy pod groźbą zawieszenia procesu rozszerzenia wobec Albanii (Szpala, 2011).

Drugi zespół czynników, który determinuje proces integracji Albanii z UE tkwi w zdolności Unii do inkorporacji kolejnych państw, a nadto w polityce i postawach poszczególnych państw członkowskich, które w odniesieniu do państw Bałkanów Zachodnich przypominają o potrzebie spełnienia rygorystycznych kryteriów (Podgórzńska, 2016, s. 58–62). Niezależnie od postępów Albanii w wypełnianiu warunków członkostwa istnieje szereg problemów, które od lat artykułuje UE, i które determinują dynamikę zbliżania tego państwa ze strukturami unijnej współpracy. W tym miejscu należy nadmienić, iż każde z państw Bałkanów Zachodnich znajduje się na innym etapie integracji i każde boryka się z innymi problemami związanymi z inkorporowaniem unijnych wymagań. O akcesji w struktury unijne decyduje szereg czynników. Jednym z nich jest unijna strategia rozszerzenia uwzględniająca cele i interesy organizacji, jej możliwości i inkorporacyjne zdolności. Istotną rolę odgrywa ponadto sposób postrzegania kolejnych rozszerzeń przez państwa członkowskie, ich percepcja korzyści i kosztów związanych z tym procesem. Państwa członkowskie postrzegają UE przez pryzmat własnego rozwoju i korzyści, jakie wiążą się ze wspólną przestrzenią poli-

tyczną, społeczną, gospodarczą, kulturową. Kolejne rozszerzenia inspirowały do szerszych dyskusji na temat zdolności absorpcyjnej UE, a przede wszystkim do gotowości nowych państw członkowskich do włączenia się w nurt współpracy europejskiej. Przyjęcie w 2007 roku Rumunii i Bułgarii w sposób symboliczny zamykające proces włączania państw Europy Środkowo-Wschodniej w europejski nurt współpracy politycznej i gospodarczej stanowiło zarazem asumpt do dyskusji kiedy, i na jakich warunkach powinno nastąpić kolejne rozszerzenie (Podgórska, 2016, s. 58–62). Państwa aspirujące do członkostwa (wśród nich Albania) znajdując się każde na innym etapie instytucjonalizacji współpracy z UE konsekwentnie podtrzymywały swoje europejskie oczekiwania. W państwach członkowskich – co należy podkreślić – z czasem zaczęły pojawiać się sceptyczne głosy dotyczące zasadności polityki rozszerzenia UE. Po rozszerzeniu z 2004 i 2007 roku oraz fiasku referendum konstytucyjnych we Francji i Holandii ekspansja Unii na kolejne kraje, w tym kraje Południowo-Wschodniej Europy zesłała na plan dalszy (Ukielski, 2009, s. 37). Nie oznaczało to rezygnacji z rozszerzenia, ale zdecydowanie odsuwało w czasie przyjęcie kolejnych państw. Jednakże dla wiarygodności UE i realizacji jej celów antyrozszerzeniowe postawy nie mogły zdominować rzeczywistości politycznej.

Akcesja Chorwacji do UE wprawdzie nie zneutralizowała antyrozszerzeniowych postaw pośród części unijnej opinii publicznej, jednakże potwierdzała wiarygodność unijnej polityki wobec regionu. Kolejne kryzysy, które stały się udziałem UE (kryzys finansowy, kryzys Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, kryzys uchodźczy, kryzys przywództwa) wzmacniały dyskusję o przyszłości UE, także w kontekście potencjalnych rozszerzeń (Stolarczyk, 2016, s. 11–12). Koncentracja aktywności unijnych instytucji na rozwiązywaniu wewnętrznych problemów spowodowała przesunięcie kwestii rozszerzenia na plan dalszy. Przeciwdziałanie procesom dezintegracyjnym w UE stało się zadaniem priorytetowym wymagającym zrewidowania dotychczasowej praktyki politycznej. Problem akcesji powrócił za sprawą Brexitu. Decyzja Brytyjczyków o opuszczeniu unijnych struktur stała się zarazem czynnikiem uaktywniającym politykę rozszerzeniową UE. Zaangażowanie na rzecz rozszerzenia UE i perspektywa akcesji kolejnych państw z obszaru Bałkan Zachodnich, w tym Albanii, miało wykazać potencjał UE, jej atrakcyjność, zdolność przyciągania nowych państw, w końcu jej atrakcyjność polityczną, gospodarczą, społeczną, kulturową.

Trzeci zespół czynników ma związek z rozwojem sytuacji w otoczeniu UE, charakterem zagrożeń, które mogą mieć niekorzystny wpływ na funkcjonowanie UE. Jednym z istotnych czynników determinujących rozwój i funkcjonowanie UE w ostatnim czasie jest kryzys migracyjny stanowiący następstwo masowego, niekontrolowanego napływu imigrantów na terytorium UE. Niezależnie od faktu, iż migracje nie są zjawiskiem nowym w unijnych realiach, skala i dynamika napływu imigrantów zweryfikowała dotychczasowe mechanizmy i procedury działania (Szymańska, 2017, s. 159–186). W tym miejscu należy podkreślić, iż o skali migracji na jej terytorium zadecydowały nierozwiązane problemy polityczne, społeczne, gospodarcze w usytuowanych w jej sąsiedztwie regionach. Równie istotne znaczenie odgrywa niefunkcjonalność procedur i mechanizmów stosowanych przez państwa usytuowane na szlaku migracyjnym, opieszałość i reaktywny charakter polityki UE, brak jednolitości w łonie

społeczności międzynarodowej, pragmatyzm państw odgrywających zasadniczą rolę w kryzysie migracyjnym. W konsekwencji kryzys migracyjny stał się testem unijnej solidarności, sprawności procedur i mechanizmów oddziaływania na takie i inne zagrożenia dla bezpieczeństwa państw członkowskich.

Albańsko-unijne relacje i ich wyznaczniki

Trudności, jakie towarzyszyły krystalizowaniu się unijnej polityki wobec Bałkanów Zachodnich na początku lat 90. XX wieku, zdecydowały w dużym stopniu o charakterze i efektywności instrumentów wsparcia i oddziaływania na rozwój sytuacji w regionie. Uwzględniając brak woli politycznej oraz zróżnicowanie interesów poszczególnych państw członkowskich wypracowanie spójnych, podzielanych przez wszystkie państwa członkowskie poglądów na temat sposobów zaangażowania się w zakończenie konfliktu na obszarze b. Jugosławii, a następnie w stabilizację i utrzymanie pokoju w regionie było trudnym wyzwaniem. Przez dłuższy czas UE była powściągliwa w określaniu celów długoterminowej współpracy z krajami bałkańskimi. Swoją aktywność koncentrowała przede wszystkim na działaniach na rzecz bezpieczeństwa regionu, angażując się i inicjując działania służące odbudowie i stabilizacji regionu. Perspektywa członkostwa państw Bałkanów Zachodnich, w tym dla Albanii po raz pierwszy została sformułowana podczas szczytu Rady Unii Europejskiej w Santa Maria de Feira w czerwcu 2000 roku, a następnie powtórzona w czerwcu 2003 roku w Salonikach, gdzie podpisano agendę dla Bałkanów Zachodnich na ich drodze do integracji europejskiej (Marcinkowska, 2015, s. 177–179). Możliwość jaką nakreślono wynikała zarówno z realizowanego od 1999 roku Procesu stabilizacji i stowarzyszenia dla Europy Południowo-Wschodniej, jak również tzw. podejścia regionalnego, uzgodnionego przez Radę ds. Ogólnych w lutym 1996 roku. W myśl przyjętych założeń, Unia nie miała różnicować swojej polityki wobec poszczególnych państw bałkańskich, ale zachęcać je do poprawy przede wszystkim stosunków wzajemnych (Górka-Winter, 2003). Równie istotne były postępy w zakresie transformacji społeczno-politycznej i gospodarczej, jakie czyniły państwa Bałkanów Zachodnich (mowa o stopniu wdrażania tzw. kryteriów kopenhaskich). Pomimo słabości zachodniobałkańskich demokracji, państwa te, systematycznie wypełniały stawiane im wymogi formalno-prawne. Przy czym różniły się one stopniem zaawansowania współpracy z instytucjami UE, a ta determinowana była złożonymi uwarunkowaniami społecznymi, politycznymi, gospodarczymi.

Tabela 1

Kalendarium integracji Albanii z Unią Europejską

3–4.06.1999	UE proponuje nowy proces stabilizacji i stowarzyszenia dla pięciu krajów Europy Południowo-Wschodniej
19–20.06.2000	Rada Europejska stwierdza, że wszystkie państwa w ramach procesu stabilizacji i stowarzyszenia są potencjalnymi kandydatami do członkostwa w UE
19–20.06.2003	Szczyt w Salonikach, podczas którego zostaje potwierdzona perspektywa UE dla Bałkanów Zachodnich
01.06.2004	Rada przyjmuje partnerstwo europejskie z Albanią

01.05.2006	Wchodzi w życie umowa o readmisji między UE a Albanią
12.06.2006	Podpisanie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu oraz umowy przejściowej
01.12.2006	Wejście w życie umowy przejściowej
01.01.2007	dostępne fundusze IPA, aby pomóc Albanii w przygotowaniach do członkostwa
01.01.2008	Wejście w życie umowy o ułatwieniach wizowych między UE a Albanią
01.04.2009	Wejście w życie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu
24.04.2009	Albania składa wniosek o członkostwo w UE
09.11.2010	Komisja Europejska wydaje opinię w sprawie wniosku Albanii o członkostwo w UE
15.12.2010	Reżim bezwizowy dla strefy Schengen wprowadzony dla wszystkich obywateli Albanii posiadających paszport biometryczny
01.02.2011	Albania przyjmuje plan działania dotyczący 12 kluczowych priorytetów określonych w opinii Komisji Europejskiej
10.10.2012	Komisja Europejska zaleca przyznanie Albanii statusu kraju kandydującego do UE pod warunkiem zakończenia realizacji kluczowych działań w niektórych obszarach
12.11.2013	UE i Albania organizują pierwsze spotkanie w ramach dialogu wysokiego szczebla na temat kluczowych priorytetów
27.06.2014	W czerwcu 2014 r. Rada przyznała Albanii status kraju kandydującego
17.04.2018	Komisja Europejska zaleca rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych
26.06.2018	Rada Europejska wyznacza drogę do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych w czerwcu 2019 roku

Źródło: Membership status, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/albania_en; Historiku i marrëdhënieve BE-Shqipëri; <http://historiku.integrimi.gov.al/al/programi/historiku-i-marredhenieve-be-shqiperi>.

Stosunki pomiędzy Albanią a Wspólnotą Europejską zostały zapoczątkowane w czerwcu 1991 roku, kiedy to włączono Albanie do programu pomocy PHARE (Abazi, 2008, s. 246–248). W 1992 roku Albania podpisała umowę o handlu i współpracy z UE, która zdynamizowała zarówno współpracę gospodarczą, jak również stanowiła impuls do budowy dialogu politycznego. Relacje Albanii z UE rozwijały się z jednej strony w ślad za kształtowaniem unijnej polityki wobec Bałkanów Zachodnich, z drugiej zaś o ich charakterze decydowały zdolności i możliwości Albanii do inkorporowania formułowanych warunków. O dynamice współpracy w latach 90. XX wieku decydowały różnorodne czynniki, pośród których istotną rolę odgrywały nakreślone przez UE mechanizmy współpracy, które początkowo nie precyzowały perspektywy integracji, a jedynie wskazywały na możliwość współpracy. Nieskuteczność zaproponowanego w lutym 1996 roku tzw. podejścia regionalnego wymusiła zweryfikowanie polityki UE i opracowanie bardziej efektywnych narzędzi służących zbliżeniu Bałkanów Zachodnich z UE. Dano temu wyraz w 1999 roku, proponując Bałkanom Zachodnim proces stabilizacji i stowarzyszenia. Przy czym podkreślić należy, iż o zaproponowaniu Bałkanom Zachodnim nowych rozwiązań zdecydowało zarówno fiasko dotychczasowej polityki UE, jak również rozwój wydarzeń w regionie. To kryzys w Kosowie w 1999 roku wywarł bowiem istotny wpływ na strategię UE wobec regionu, a w szczególności w stosunku do Albanii (Hoffman, 2005, s. 59).

Zrewidowanie założeń unijnej polityki wobec Bałkan Zachodnich, w tym Albanii nie oznaczało automatycznej intensyfikacji współpracy. Reżim, jaki narzucała UE, proponując w perspektywie możliwość członkostwa państwom aspirującym, wymagał daleko idących reform. Brak gotowości Albanii do wdrażania unijnych wymogów powodował, iż przez dłuższy czas relacje unijno-albańskie znacząco odbiegały od po-

ziomu intensywności współpracy UE z innymi państwami w regionie, postrzeganymi jako liderzy integracji (np. Chorwacji). Niezależnie od formułowanych przez Albanie dążeń do członkostwa w tej strukturze przez długi czas cel ten był niemożliwy do osiągnięcia.

Formy i charakter współpracy Albanii z UE stanowił pochodną procesu krystalizacji założeń i instrumentów polityki UE wobec Bałkanów Zachodnich. Znaczącym osiągnięciem albańskich działań na rzecz zbliżenia z UE było zawarcie umowy stowarzyszeniowej. Przy czym należy podkreślić, iż z uwagi na uwarunkowania wewnętrzne, w szczególności trudną sytuację gospodarczą (kryzys z 1997 roku) Albania podpisała umowę stowarzyszeniową stosunkowo późno, w porównaniu z innymi państwami regionu (Balcer, 2008, s. 71–73). Negocjacje na temat podpisania umowy stowarzyszeniowej między Albanie a UE rozpoczęły się w styczniu 2003 roku, a zakończyły podpisaniem porozumienia w czerwcu 2006 roku. Umowa weszła w życie 1 kwietnia 2009 roku, wyznaczając ramy unijno-albańskiej współpracy na kolejne lata. Możliwości nakreślone przez UE warunkowane wprawdzie szeregiem wymogów formalnych od spełnienia, od których uzależniano tempo i dynamikę zbliżania ze strukturami europejskiej współpracy, jednakże postrzegane jako czynnik zachęcający do wdrożenia niezbędnych reform politycznych i gospodarczych. O tempie procesu zbliżania Albanii z UE decydowała przede wszystkim gotowość i zdolność albańskich elit politycznych do wdrażania formalno-prawnych wymogów. Główną przeszkodą w zbliżeniu Albanii do unijnych struktur przez lata był przedłużający się konflikt polityczny, którego zarzewie sięgało 1997 roku.

28 kwietnia 2009 roku Albania złożyła wniosek o członkostwo w UE. Zgodnie z obowiązującą procedurą w listopadzie 2009 roku Rada Unii Europejskiej zwróciła się do Komisji Europejskiej z prośbą o przedstawienie opinii w sprawie tego wniosku. W listopadzie 2010 roku Komisja Europejska, opierając się na obowiązujących państwa Bałkan Zachodnich warunkach, wydała opinię na temat wniosku Albanii o członkostwo w UE. W opracowanym dokumencie podkreślono, iż Albania osiągnęła postępy na drodze do wypełnienia kryteriów związanych ze stabilnością instytucji gwarantujących demokrację, rządy prawa, prawa człowieka oraz poszanowanie mniejszości i ich ochronę, określonych przez Radę Europejską w Kopenhadze w 1993 roku, jak również uwarunkowań związanych z procesem stabilizacji i stowarzyszenia. Niemniej jednak, w jej ocenie konieczne było podjęcie dalszych znaczących starań. Równocześnie Komisja Europejska oceniając postępy w odniesieniu do kryteriów gospodarczych, wskazała na postępy dotyczące stabilizacji makroekonomicznej, jednakże podkreślono, iż chcąc osiągnąć parametry gospodarki rynkowej Albania musiała m.in. wzmocnić rządy, poprawić funkcjonowanie rynku pracy, zapewnić uznawanie praw własności intelektualnej oraz wzmocnić rządy prawa. Komisja w swej opinii stała na stanowisku, iż negocjacje w sprawie przystąpienia Albanii do UE powinny zostać rozpoczęte wtedy, gdy państwo to osiągnie niezbędny poziom zgodności z kryteriami przystąpienia, a w szczególności z politycznymi kryteriami kopenhaskimi, które wymagają stabilnych instytucji gwarantujących przede wszystkim demokrację i rządy prawa. Ponadto zachęcała Albanie do kontynuowania jej zaangażowania we współpracę regionalną oraz do pogłębiania dwustronnych kontaktów z państwami sąsiadującymi, jak również do dalszego wzmocnienia potencjału administracyjnego, zwiększania współpracy ze

społeczeństwem obywatelskim, zapewnienia skutecznego funkcjonowania instytucji gwarantujących poszanowanie praw człowieka i zwiększenia wysiłków w zakresie ochrony mniejszości, poszerzenia wolności mediów i zwiększenia ich niezależności (Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady *Opinia Komisji w sprawie wniosku Albanii o członkostwo w Unii Europejskiej*).

Dążąc do sprostania wymogom nakreślonym w opinii w lutym 2011 roku, Albania przyjęła plan działania dotyczący kluczowych priorytetów określonych przez Komisję. Jednakowoż niezależnie od podjętych starań, w przyszłości uwagi o niedostatecznym realizowaniu warunków członkostwa powtarzały się. O niewystarczającym poziomie reformowania albańskiej rzeczywistości świadczą krytyczne oceny sformułowane przez unijne instytucje. Podkreślić bowiem należy, iż przez lata Albania znajdowała się na najniższym poziomie zbliżenia z UE, a podejmowane przez nią działania nie pozwalały na głębszą instytucjonalizację współpracy z UE (Saczuk, 2012, s. 208). Pomimo krytycznych uwag Albania w październiku 2012 roku uzyskała status kraju kandydującego. Uznano bowiem, iż Albanii udało się zrealizować szereg politycznych i gospodarczych wymogów, a także poczynić pewne (aczkolwiek ograniczone) postępy w zakresie poprawy zdolności do przyjmowania zobowiązań wynikających z członkostwa poprzez zbliżanie ustawodawstwa i standardów do UE. Przy czym warunkiem było zakończenie kluczowych działań w dziedzinie reformy sądownictwa i administracji publicznej oraz rewizji parlamentarnego regulaminu wewnętrznego. Komisja ocenić miała również dalsze wysiłki Albanii w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną. Ponadto zwracano uwagę, że przejście Albanii do kolejnego etapu i rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych zależne będzie od trwałego wdrażania już podjętych zobowiązań i realizacji pozostałych kluczowych priorytetów. Wskazywano m.in. na konieczność skupienia się na praworządności i prawach podstawowych. Realizacja wskazanych uchybień miała być warunkiem wstępnym wszelkich zaleceń dotyczących rozpoczęcia negocjacji (*Commission Staff Working Document Albania 2012*).

16 października 2013 roku Komisja Europejska zarekomendowała nadanie Albanii statusu kandydata do członkostwa w UE. Kluczowe znaczenie miała tu pozytywna opinia OBWE na temat albańskich wyborów parlamentarnych z czerwca 2013 roku. Warto nadmienić, iż rezultaty czerwcowych wyborów, w wyniku których ukonstytuował się rząd złożony z szerokiej koalicji ugrupowań, z dominującymi Partią Socjalistyczną Ediego Ramy oraz Socjalistycznym Ruchem na rzecz Integracji Ilira Mety stwarzały nadzieję na uporządkowanie sytuacji wewnętrznej, wyhamowanie sporów wewnętrznych, i co najważniejsze, zdynamizowanie działań na rzecz zbliżenia z UE. Przez lata trwający spór między partiami paraliżował bowiem instytucje państwowe, co stało się główną przyczyną zablokowania procesu integracji z UE. Dwukrotnie bowiem Unia odrzuciła złożony w 2009 roku wniosek akcesyjny Albanii, domagając się demokratycznych wyborów, a także m.in. reform w administracji publicznej, wymiarze sprawiedliwości, parlamencie, prawie własności (Szpała, 2013). Konsekwencją zmian na albańskiej scenie politycznej i zainicjowania reform była pozytywna opinia Komisji Europejskiej. Rekomendując nadanie Albanii statusu państwa kandydującego, Komisja podkreśla konieczność skuteczniejszego zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej. Skala tego zjawiska podważała efektywność działania instytucji pań-

stwowych i niezależność wymiaru sprawiedliwości. Dużym wyzwaniem było również przeprowadzenie reform gospodarczych, dzięki którym Albania przestałaby być jednym z najbiedniejszych państw Europy (Żornaczuk, Hebda, 2013).

Uwzględniając postępy Albanii 27 czerwca 2014 roku Rada Europejska przyznała Albanii status kraju kandydującego. Decyzja Rady stanowiła uznanie podjętych działań reformatorskich i wywiązywania się ze zobowiązań umowy o stabilizacji i stowarzyszenia. Decyzja ta zachęcić miała również do kontynuowania dotychczasowych reform i podjęcia nowych niezbędnych do przygotowania Albanii do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych w późniejszym terminie (*Political Relations*). Podkreślić należy, iż status kandydata podniósł relacje między Albanią i UE do wyższego poziomu. Równocześnie status kandydata nie oznaczał uznania za wystarczające starań Albanii w zakresie wdrażania wymogów członkostwa. W publikowanych raportach na temat postępów Albanii we wdrażaniu unijnych reguł podkreślano postępy jakie dokonywała, zarówno w kontekście kryteriów politycznych, gospodarczych oraz w zakresie prawodawstwa. Zarazem zwracano uwagę na obszary wymagające zwiększenia jej aktywności, m.in. w zakresie praworządności, zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej, reform administracji publicznej, kontynuacji kompleksowej reformy sądownictwa, wzmocnienia ochrony praw człowieka, polityki antidyskryminacyjnej, wdrażania praw własności, zapewnienia wolności mediów, zapewnienia konkurencyjności oraz walki z bezrobociem. Równocześnie podkreślano, by procesowi reform towarzyszyła konstruktywna i trwała polityka gwarantująca dialog między rządem a opozycją (*Albania Progress Report 2014*). W kolejnych latach obserwując i odnotowując poprawę realizacji sformułowanych kryteriów wskazywano również na niedostateczne wypełnianie niektórych zobowiązań. Konsekwentnie wskazywano na konieczność intensyfikacji działań w zakresie reformy administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości, walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, zapewnienie wolności słowa, a także działania w zakresie zwalczania dyskryminacji. W odniesieniu do kryteriów gospodarczych, wciąż podkreślano umiarkowane przygotowanie systemu gospodarki rynkowej (*Commission Staff Working Document Albania 2016*).

Analizując perspektywy akcesji Albanii do UE należy mieć na uwadze determinanty polityki rozszerzenia UE. Podkreślić należy, iż w ostatnich latach rozszerzenie nie stanowiło priorytetu unijnej aktywności. Na przewartościowanie politycznych priorytetów wskazywały deklaracje wybranego w 2014 roku na Przewodniczącego Komisji Europejskiej Jean-Clauda Junckera, który nie przewidywał w ciągu najbliższych 5 lat rozszerzenia, argumentując: „UE musi odpocząć od rozszerzenia, tak byśmy mogli skonsolidować dotychczasowe osiągnięcia 28 państw” (*Notatka prasowa*). Jak zauważa Tomasz Żornaczuk, decyzja Jean-Clauda Junckera podyktowana była jedynie długością procesu negocjacyjnego, jednakowoż na Bałkanach była niekiedy postrzegana jako decyzja polityczna. Przywołany T. Żornaczuk, wskazując również na inne przesłanki, jak chociażby rosnącą rywalizację geopolityczną w regionie (aktywność Rosji i Chin) wzmocnienie perspektywy członkostwa w UE miała z założenia mobilizować rządy państw bałkańskich do odporności na takie zewnętrzne wpływy i co za tym idzie, do kontynuowania europejskich starań (*Rozszerzenie UE na Bałkanach*).

Mając na uwadze rzeczoną deklarację wskazującą na brak możliwości przyjęcia nowych członków, stawiane państwu bałkańskiemu wymogi pozostawały w swojej

sprzeczności. Z jednej strony oczekiwano konkretnych działań transformacyjnych i modernizacyjnych, z drugiej zaś nie precyzowano perspektywy akcesji. Stąd niezwykle istotna była decyzja Komisji Europejskiej, która 6 lutego 2018 roku opublikowała strategię na rzecz wiarygodnej perspektywy rozszerzenia dla Bałkanów Zachodnich oraz zwiększonego zaangażowania UE w tym regionie (*Unijna strategia dla Bałkanów Zachodnich*).

17 kwietnia 2018 Komisja Europejska opublikowała sprawozdania dotyczące krajów aspirujących do członkostwa w UE – państw Bałkanów Zachodnich oraz Turcji. Komisja zarekomendowała podjęcie decyzji o otwarciu negocjacji akcesyjnych z Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii (kandydującą od 2015 roku) i Albanią (kandydującą od 2014 roku) w związku z osiągniętymi przez te kraje postępami. Komisja w dalszym ciągu monitorowała rozwój sytuacji w kontekście pięciu głównych priorytetów określonych jako wyjściowe w procesie negocjacji akcesyjnych, a mianowicie: przeprowadzenie reformy administracji publicznej w celu zwiększenia jej profesjonalizmu i odpolitycznienia, wzmocnienie niezależności, skuteczności i odpowiedzialności instytucji sądowych, walki z korupcją, walki ze zorganizowaną przestępczością, wzmocnienia ochrony praw człowieka, w tym praw Romów, oraz polityki przeciwdziałania dyskryminacji i wprowadzenia w życie praw własności (*Commission Staff Working Dokument Albania 2018*).

Europejska perspektywa dla Bałkanów Zachodnich potwierdzona została podczas 17 maja 2018 w Sofii podczas szczytu UE–Bałkany Zachodnie. W przyjętej deklaracji UE wskazywała gotowość wzmacniania i pogłębiania swojego zaangażowania na wszystkich szczeblach w celu wspierania przemian politycznych, gospodarczych i społecznych w regionie, także przez zwiększanie pomocy na podstawie widocznych postępów poczynionych przez partnerów z Bałkanów Zachodnich w zakresie praworządności, a także reform społeczno-gospodarczych. Doceniono wysiłki państw bałkańskich uznających nadrzędny charakter demokracji i praworządności, w szczególności zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej, zapewniania dobrych rządów oraz poszanowania praw człowieka i praw osób należących do mniejszości (*Deklaracja z Sofii, 17 maja 2018*).

Zaangażowanie UE w proces rozszerzeniowy i poparcie dla europejskiej perspektywy krajów Bałkanów Zachodnich potwierdziła Rada ds. Ogólnych w czerwcu 2018 roku, pozytywnie odnosząc się do postępów poczynionych przez Albanie i otworzyła drogę do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z oboma krajami w czerwcu 2019 roku. Rada pozytywnie oceniła postępy Albanii w realizacji reform związanych z pięcioma kluczowymi kwestiami: reformą administracji publicznej, reformą sądownictwa, walką z korupcją, walką z przestępczością zorganizowaną, ochroną praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości i praw własności. Równocześnie jednak wskazała na potrzebę dalszego umacniania postępów poczynionych przez Albanie w szczególności w zakresie reformy sądownictwa oraz do osiągnięcia dalszych konkretnych rezultatów w walce z korupcją oraz w walce z przestępczością zorganizowaną, w szczególności w zakresie uprawy i handlu narkotykami, utrzymanie i pogłębienie obecnego tempa reform. Od działań w tym zakresie uzależniała rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych (*Enlargement and stabilisation and association process*). Rada Europejska zatwierdziła konkluzje w sprawie rozszerzenia oraz procesu stabilizacji

i stowarzyszenia przyjęte przez Radę 26 czerwca 2018 roku (*Posiedzenie Rady Europejskiej 28 czerwca 2018 r. – Konkluzje*).

Zakończenie

Albania znajduje się obecnie w newralgicznym z punktu widzenia procesu zbliżania z UE momencie. Sformułowana perspektywa rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych wyznaczona na czerwiec 2019 roku stanowi z jednej strony dowartościowanie i docenienie albańskich działań na rzecz integracji, z drugiej zaś oznacza potrzebę konsekwentnego wdrażania wymogów w obszarach wskazanych jako deficytowe. Deklaracja rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych nie jest bezwarunkowa, sformułowanie zaleceń ma wspomóc i zwiększyć szanse na zainicjowanie kolejnego etapu, jakim będą negocjacje akcesyjne. Konieczność kontynuowania reform i wyeliminowania wskazywanych przez europejskie instytucje uchybień jest warunkiem niezbędnym do rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych. Perspektywa rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych to zarazem zachęta do kontynuowania reform w kluczowych obszarach i podtrzymanie proeuropejskich postaw albańskiego społeczeństwa.

Perspektywa akcesji Albanii do UE niezależnie od dotychczasowych osiągnięć i postępów tego państwa warunkowana jest wieloma czynnikami. Po pierwsze, dotyczą one gotowości Albanii do kontynuowania zapoczątkowanych reform i wdrażania reguł wynikających z systemu prawnego UE. Mając na uwadze ograniczenia wynikające chociażby ze specyfiki kultury politycznej Albanii, słabo zakorzenionej tradycji demokratycznej, wrażliwości i podatności systemu politycznego na kryzysy, czy też charakter albańskich elit politycznych sfinalizowanie działań akcesyjnych wymaga determinacji i consensusu albańskich aktorów politycznych. Po drugie, istotną rolę odgrywać będą założenia polityki rozszerzeniowej UE, i co istotne, percepcja rozszerzenia UE. Należy mieć na uwadze ujawniane w państwach członkowskich obawy związane z przyłączeniem Albanii do UE. Przede wszystkim zwraca się uwagę, iż Albania jest nie tylko jednym z najuboższych państw Europy, ale również państwem, w którym zasadniczy problem stanowi przestępczość zorganizowana, korupcja czy handel narkotykami, a w dodatku są to państwa rządzone przez elity polityczne, których przywiązanie do rządów prawa i reguł demokracji często bywa kwestionowane (*Kolejny ból głowy dla Unii*). Dodatkowo eksponowanie zagrożeń związanych z międzynarodowym terroryzmem i wskazywanie na potencjalne zagrożenia islamskim terroryzmem płynącym z Albanii jedynie wzmacnia negatywne nastroje w części państw europejskich. Zmęczenie rozszerzeniem i obawy o zdolność nowych państw członkowskich do funkcjonowania w ramach unijnych zasad podsyca sceptycyzm. Liczne kryzysy, których doświadcza ostatnimi czasy UE, inicjują dyskusje o instytucjonalnym wymiarze funkcjonowania Unii. Na tym tle wskazuje się na konieczność dokonania reform w samej UE. Takie stanowisko w kwietniu 2018 roku wyraził prezydent Francji Emmanuel Macron, uznając za przedwczesne sugestie o członkostwie Albanii w UE. Pomimo dostrzegania potrzeby „zakotwiczenia Bałkanów w Europie” postulował, by w procesie integrowania Bałkanów Zachodnich z UE zachować „wielką ostrożność i dyscyplinę” (*W Sofii rozpoczął się szczyt UE–Bałkany Zachodnie*). Po trzecie, w kon-

tekście akcesji Albanii do UE (jak również i pozostałych państw kandydujących) chodzi o wiarygodność UE. Przyznana w 2003 roku perspektywa członkostwa w UE miała swój utylitarny charakter. Wówczas to stanowiła przede wszystkim sposób na zapewnienie bezpieczeństwa i stabilizacji w regionie. Dziś, pomimo wciąż występujących zagrożeń, resentymentów, sporów sąsiedzkich, słabości struktur państwowych, nieugruntowanej demokracji nie chodzi wyłącznie o gwarancję bezpieczeństwa. Po latach zastoju działania na rzecz rozszerzenia przybrały wprawdzie na sile, jednakże nie mogą mieć one jedynie fasadowego, deklaratywnego charakteru. W szczególności w kontekście Brexitu Unia musi potwierdzać swą wartość, przyjęcie kolejnych państw stanowiłoby dowód na siłę przyciągania UE i jej atrakcyjność.

Bibliography

- Abazi E. (2008), *Albania in Europe: Perspectives and Challenges*, "International Relations and Strategic Studies", nr 14.
- Albania Progress Report 2014*, <https://bit.ly/2LNVBJD>
- Babić M. (2012), *Przystąpienie Chorwacji do Unii Europejskiej. Problemy konstytucyjne*, w: *Integracja Bałkanów Zachodniej z Unią Europejską*, red. A. Nowak-Far, Warszawa.
- Babić M. (2014), *Rosja na Bałkanach Zachodnich. Interesy narodowe i wpływy polityczne*, w: *Balkany w XXI wieku. Problemy konsolidacji i integracji*, red. M. Babić, I. Jakimowicz-Ostrowska, Warszawa.
- Balcer A. (2008), *Albania*, w: *Balkany zachodnie a integracja europejska. Perspektywy i implikacje*, Warszawa.
- Biernat A. (2014), *Przystąpienie Albanii do NATO i jego wpływ na bezpieczeństwo w regionie*, w: *Balkany w XXI wieku. Problemy konsolidacji i integracji*, red. M. Babić, I. Jakimowicz-Ostrowska, Warszawa.
- Bogdani M., Loughlin J. (2007), *Albania and the European Union: The Tumultuous Journey Towards integration and accession*, New York.
- Bokajło J. (2008), *Regionalizacja i europeizacja Bałkanów Zachodnich*, w: *Regionalizacja w stosunkach międzynarodowych. Aspekty polityczno-gospodarcze*, red. K. Jędrzejczyk-Kulniak, L. Kwieciński, B. Michalski, E. Stadtmüller, Toruń.
- Bujwid-Kurek E. (2011), *Populizm w państwach Bałkanów Zachodnich*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, nr 4.
- Commission Staff Working Document Albania 2018*, <https://bit.ly/2LToUBC>.
- Commission Staff Working Paper Albania 2011 Progress Report*, <https://bit.ly/2LCeQ0r>.
- Commission Staff Working Document Albania 2012. Progress Report*, <https://bit.ly/2NUDXSg>.
- Deklaracja z Sofii*, 17 maja 2018 r., http://www.consilium.europa.eu/media/34797/sofia-declaration_pl.pdf.
- Dziak W. (1994), *Albania*, „Europa Środkowo-Wschodnia 1992”, Warszawa.
- Dziak W. (1999), *Albania*, „Europa Środkowo-Wschodnia 1996”, Warszawa.
- Dziak W. (2002), *Albania*, „Europa Środkowo-Wschodnia 2000”, Warszawa.
- Dziak W. (2004), *Albania*, „Europa Środkowo-Wschodnia 2001–2002”, Warszawa.
- Dziak W. (2007), *Albania*, „Europa Środkowo-Wschodnia 2004”, Warszawa.
- Enlargement and Stabilisation and Association Process – Council conclusions*, <http://www.consilium.europa.eu/media/35863/st10555-en18.pdf>.

- Górka-Winter B. (2003), *Polityka zewnętrzna UE wobec Balkanów Zachodnich – wniosek Chorwacji o przystąpienie do UE*, <https://bit.ly/2uYGkTI>.
- Gubrynowicz A. (2009), *Albania, „Europa Środkowo-Wschodnia 2006”*, Warszawa. *Historiku i marrëdhënieve BE-Shqipëri*, <https://bit.ly/2v6Qzp5>.
- Hoffman J. (2005), *Integrating Albania: the Role of the European Union in the Democratization Process*, „Albanian Journal of Politics: 2005”, nr 1.
- Hoxha A. (2010), *Albania, „Europa Środkowo-Wschodnia 2008”*, Warszawa.
- Kolejny ból głowy dla Unii: sześć krajów bałkańskich chce się do niej przyłączyć*, <https://bit.ly/2mV5tu0>.
- Kancelaria Sejmu Biuro Komisji Sejmowych, *Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Spraw Zagranicznych z dnia 15 lutego 2012 r.*, <https://bit.ly/2Kj0exy>.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady *Opinia Komisji w sprawie wniosku Albanii o członkostwo w Unii Europejskiej*, <https://bit.ly/2vijkON>.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów *w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2016 r.*, <https://bit.ly/2Ly2Blj>.
- Marcinkowska P. (2015), *Unia Europejska a państwa postjugosłowiańskie*, „Studia Europejskie”, nr 2.
- Membership status* (2018), <https://bit.ly/2wB1Cph>.
- Notatka prasowa*, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-523_pl.htm.
- Olszewski P. (2010), *Balkany Zachodnie w polityce Unii Europejskiej*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, nr 1.
- Olszewski P., Chojna A. (2017), *Rywalizacja Unii Europejskiej i Rosji na obszarze Balkanów Zachodnich*, „Rocznik Integracji Europejskiej”, nr 11.
- Paruch W. (2014), *Konsolidacja i rywalizacja polityczna na Balkanach*, w: *Balkany w XXI wieku. Problemy konsolidacji i integracji*, red. M. Babić, I. Jakimowicz-Ostrowska, Warszawa.
- Podgórzńska R. (2013), *Polityka zagraniczna Polski wobec obszaru południowobalkańskiego*, Toruń.
- Podgórzńska R. (2015), *Problemy społeczne Balkanów Zachodnich i ich implikacje dla procesu integracji europejskiej*, w: *Spoleczne oblicza Europy XXI wieku*, red. B. Koszel, D. J. Mierzejewski, Z. Popławski, Piła.
- Podgórzńska R. (2016), *Implikacje kryzysu migracyjnego dla polityki rozszerzenia UE o Balkany Zachodnie*, w: *Zagrożenia dla integracji europejskiej w XXI wieku*, red. B. Koszel, D. J. Mierzejewski, Z. Popławski, Piła.
- Political relations*, https://eeas.europa.eu/delegations/albania/6953/albania-and-eu_en.
- Posiedzenie Rady Europejskiej (28 czerwca 2018 r.) – Konkluzje*, <https://bit.ly/2LH3KXK>.
- Saczuk A. (2012), *Balkany Zachodnie – stan i perspektywy polityki rozszerzeniowej Unii Europejskiej*, w: *Integracja Balkanów Zachodniej z Unią Europejską*, red. A. Nowak-Far, Warszawa.
- Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Albania, of the other part*, <https://bit.ly/2LA6HJX>.
- Stolarczyk M. (2016), *Główne przyczyny i przejawy kryzysów w Unii Europejskiej oraz ich implikacje dla dalszego procesu integracji europejskiej*, „Roczniki Nauk Społecznych”, nr 8.
- Szczyt Balkanów Zachodnich w Londynie*, <https://bit.ly/2OveVs3>.
- Szpała M. (2011), *Narasta kryzys polityczny w Albanii*, <https://bit.ly/2Ooeich>.
- Szpała M. (2013), *Centrolewicowy rząd w Albanii – nowe otwarcie?*, <https://bit.ly/2LLBh2s>.
- Szymańska J. (2017), *Strategia Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego: priorytety, bariery, efekty*, „Studia BAS”, nr 3.

- Szymański A. (2009), *Teoretyczny metodologiczny aspekt badań nad rozszerzeniem UE*, w: *Teoretyczne i metodologiczne wyzwania badań politologicznych w Polsce*, red. A. Antoszewski, M. Krauz-Mozer, A. Dumała, Lublin.
- Turczyński P. (2014), *Dylematy i perspektywy kolejnych rozszerzeń*, w: *Procesy Integracyjne i dezintegracyjne w Europie*, red. A. Paczeński, M. Klimowicz, Wrocław.
- Ukielski P. (2009), *Albania*, „Europa Środkowo-Wschodnia 2007”, Warszawa.
- Unijna strategia dla Bałkanów Zachodnich wg stanu na 17.04.2018*, <https://bit.ly/2AoACzj>.
- W Sofii rozpoczął się szczyt UE–Bałkany Zachodnie*, <https://bit.ly/2LxfDQ5>.
- Współpraca gospodarcza z Albanią*, <https://bit.ly/2LKZzJU>.
- Żornaczuk T. (2018), *Rozszerzenie UE na Bałkanach: nowa perspektywa wobec starych wyzwań*, <http://www.pism.pl/publikacje/biuletyn/nr-39-1612#>.
- Żornaczuk T., Hebda W. (2013), *Zmiany polityczne w Albanii – nowa jakość w procesie integracji z UE?*, https://www.pism.pl/files/?id_plik=15158.

Streszczenie

Bałkany Zachodnie od lat zajmują istotne miejsce w polityce Unii Europejskiej, która postrzega ten region jako istotny z punktu widzenia bezpieczeństwa europejskiego. Jednym ze sposobów stabilizacji i umacniania pokoju w regionie jest jego zbliżenie ze strukturami unijnej współpracy. Proces ten jest determinowany różnorodnymi czynnikami natury politycznej, społecznej, gospodarczej, kulturowej. W artykule uwaga została skoncentrowana na analizie determinantów procesu zbliżenia Albanii z UE, określeniu perspektyw jej akcesji do Unii, oraz wyartykułowaniu korzyści płynących z poszerzenia UE o państwa Bałkanów Zachodnich. Dodatkowo zwraca się uwagę na możliwe implikacje akcesji Albanii z perspektywy bezpieczeństwa UE.

Słowa kluczowe: Albania, Unia Europejska, Bałkany Zachodnie, polityka rozszerzenia UE

Albania in the EU integration process – state and prospects of accession

Summary

The Western Balkans has for years been an important player in the policy of the European Union, which sees the region as an important region for European security. One way to stabilise and consolidate peace in the region is to bring it closer to EU cooperation structures. This process is determined by various political, social, economic and cultural factors. The article focuses on the analysis of the determinants of the process of bringing Albania closer to the EU, defining the prospects for its accession to the EU, and articulating the benefits of EU enlargement to include the countries of the Western Balkans. In addition, attention is drawn to the possible implications of Albania's accession from an EU security perspective.

Key words: Albania, European Union, Western Balkans, EU enlargement policy